

případe uvádzal by isté pacient, ako dôvod svojho chovania sa, stratu dôvery v lekára, jeho omyl v diagnóze a pod. Bude potom vecou dôkazu a znaleckého posúdenia, nakoľko sú tieto námietky správne.

Dr. Ján V. Ormis :

Zákon č. 4/1931 Sb. z. a n. s hľadiska trestného práva.

Zákon zo dňa 14. decembra 1930 č. 4 z r. 1931 na ochranu osôb oprávnených požadovať výživu, výchovu alebo zaopatrenie týka sa rovnako občianskeho práva (§§ 1—4 cit. zák.) a exekučného zákona (§§ 5—7 cit. zák.), ako trestného práva (§§ 8—9 cit. zák.). Nás teraz zaujíma len trestnoprávny význam zákona č. 4/1931 Sb. z. a n., a to i s hľadiska praxe, ale i v relácii k platnému trestnému právu.

Zákonodarca venoval v zákone č. 4/1931 Sb. z. a n. trestnému právu hmotnému jeden paragraf (§ 8) a trestnému právu formálnemu tiež jeden paragraf (§ 9 cit. zák.). Zákonná skutková podstata § 8 zneje: »Kto úmyselne alebo z hrubej neobalosti neplní svoju povinnosť vyživovať alebo zaopatriť iného, takže oprávnený je vydaný núdži alebo že musí, aby nebol vydaný núdži, byť podporovaný odinakiaľ«. Na toto nadväzuje v tom istom (prvom) odseku § 8 trestná sankcia: »bude potrestaný súdom za priestupok tuhým väzením od jedného týždňa do šesť mesiacov; vedľa trestu na slobode bude vyslovená strata volebného práva do obcí«.

Podľa citovaného paragrafu trestný je každý, kto má alimentáčnú alebo zaopatrovaciu povinnosť, keď tú povinnosť neplní úmyselne alebo z hrubej neobalosti, ale trestný je len vtedy, ak že je oprávnený vydaný núdži, alebo ho — aby nebol vydaný núdži — podporuje niekto iný. Keď má teda oprávnený vlastný majetok, ktorý postačí na jeho výživu alebo zaopatrenie, už by nešlo o trestný čin, hoci by výživou alebo zaopatrením povinný nedal oprávnenému ani haliera. Čo viac, podľa ods. 2 § 8 cit. z. nie je trestný, kto sa mohol dôvodne spoliehať, že núdza bude odvrátená podporou inej osoby, k tomu spôsobilejšej a podľa ustanovení súkromného práva aspoň podporne povinnej. »Spôsobilejšia« je osoba, ktorá je hmotne lepšie situovaná ako výživou (zaopatrením) povinný a jemu stačí, keď sa mohol dôvodne spoliehať — ako vidno, ide o široký pojem —, že podpora tejto osoby odvráti núdzu od oprávnenej osoby. Ako v prvom, tak i v druhom odseku § 8 operuje zákonodarca širokým pojmom »núdza« a v odseku druhom operuje i ďalšími širokými pojmami »dôvodne spoliehať« a »spôsobilejšej« osoby,

ktorá je »aspoň podporne povinná« poskytovať podporu oprávnenému.

V druhom odseku § 8 cit. zák. je (ako lit. b) ešte jeden exkulpáčny dôvod pre povinnú osobu: »kto nemohol núdzu odvrátiť bez ohrozenia výživy vlastnej alebo výživy osoby aspoň rovnako blízkej ako osoba ohrozená«. Prakticky to znamená toľko, že povinný je nie trestný, ak síce pracuje a zarába, ale zarobí len toľko, že živori sám, alebo i s manželkou a vlastnými deťmi (mám na mysli alimentáčnú povinnosť voči ne-manželskému dieťaťu). Len keby povinný zarábal viac (alebo mal väčšie dôchodky resp. príjmy), ako je to potrebné na výživu jeho vlastnú a iných osôb, jemu aspoň rovnako blízkých, ako je ohrozená osoba a neplnil by alimentáčnú (zaopatrovaciu) povinnosť — bol by trestný. Zákonodarca bol ináč obozretný, lebo v lit. b) 2. odseku § 8 cit. zák. dal výhradu: »leďa že by porušenie svojej povinnosti zavinil tým, že úmyselne zanedbal výdelečnú činnosť na jej splnenie potrebnú, alebo tým, že úmyselne možnosť jej splnenia zmaril alebo sľazil«. Pravda, spomenutá výhrada znamená to, že komu nebude v trestnom pokračovaní dokázaný úmysel zanedbať zárobkovú činnosť, alebo úmyselné zmarenie alebo sľazenie jej splnenia — toho súd nemôže potrestať. Zákonodarca, ako vidno, dal síce výhradu, ktorá je v neprospech obžalovaného, ale zároveň tú výhradu citeľne oslabil tým, že požaduje vylučne dolôzne pokračovanie obžalovaného. (Culpa lata môže byť obžalovanému dokázaná, ale ona nestačí na jeho odsúdenie, kým culpa levis ani neprichádza do úvahy.)

Zákonodarca neplnenie alimentáčnej a zaopatrovacej povinnosti deklaroval síce za priestupok, nie za prečin, ale zas na druhej strane treba vyzdvihnúť, že pri tomto priestupku ide o sprísnenie trestnej sankcie. Sprísnenie sa prejavuje nielen v tom, že trestom je tuhé väzenie, ktoré v smysle § 2 ods. 2. č. 3. zák. č. 284/1920 Sb. z. a. n. rovná sa väzeniu podľa zák. článku V/1878 (trestný zákonník o zločinoch a prečinoch), hoci podľa zák. článku XL/1879 (trestný zákonník o priestupkoch), priestupky sa trestujú zatvorením (uzamknutím, § 15 č. 1 cit. zák.). Sprísnenie (v pomere k slovenskému trestnému právu a contrario býv. českého trestného práva) je i v tom, že pobočným (vedľajším) trestom je strata volebného práva do obcí. Toto ustanovenie zákona č. 4/1931 Sb. z. a. n. je v priamom rozpore s § 24 ods. 1. zák. článku XL/1879, podľa ktorého »stratu úradu a odňatie politických práv nemôže vysloviť súd, ktorý súdi o priestupku«. Zák. článok XL/1879 je generálny zákon o priestupkoch, kým zákon čís. 4/1931 Sb. z. a. n. je špeciálny zákon a jednako jeho § 8 ods. 1. deroguje ustanoveniu § 24 ods. 1 generálneho zákona, totiž zák. článku XL/1879. I horná hranica trestnej sadzby, uvedená v § 8 ods. 1 zákona č. 4/1931 Sb. z. a. n. je v rozpore s generálnym zákonom o priestupkoch, podľa ktorého (§ 16 ods. 1

zák. č. XL/1879) nesmie trest priestupku presahovať zatvorenie (uzamknutie) na dva mesiace, lebo v § 8 ods. 1 zák. čís. 4/1931 Sb. z. a n. horná hranica trestnej sadzby činí šesť mesiacov. S trestným zákonníkom o priestupkoch nesúhlasí vlastne ani spodná hranica uvedenej trestnej sadzby, ktorá činí jeden týždeň, kým podľa § 17 zák. článku XL/1879 najkratšie trvanie zatvorenia (uzamknutia) sú iba tri hodiny. Nemožno nechať bez povšimnutia ani ustanovenie § 21 trestného zákona o priestupkoch, analogického a § 92 trestného zákonníka o zločinoch a prečinoch. Kým podľa § 21 trestného zákona o priestupkoch pri prevahe poľahčujúcich okolností možno miesto trestu zatvorenia (uzamknutia) uložiť trest peňažitý, podľa zákona č. 284/1920 Sb. z. a n. (§ 2 ods. 2, č. 3 cit. zák.) tuhé väzenie, ktoré sa rovná väzeniu podľa slovenského trestného práva, nemožno premeniť na peňažitý trest.

Sprísenie trestnej sankcie v § 8 ods. 1 zákona č. 4/1931 Sb. z. a n. až prílišne zmiernujú nielen ostatné ustanovenia § 8 cit. zák., ale i ustanovenia formálneho práva trestného, obsažené v § 9 cit. zák. Trestný čin podľa § 8 cit. zák. je totiž v smysle § 9 cit. zák. návrhový delikt, pri čom sa oprávnený môže zriecť svojho práva na návrh, alebo ho môže odvolať a to až kým súd prvej stolice nezačal vyhlasovať rozsudok (§ 9 ods. 2 cit. zák.). Kým oprávnený neučinil návrh na stíhanie, akékoľvek stíhanie je vylúčené a keď sa oprávnený zriekol svojho návrhu, alebo ho odvolal, »nemôže viac už pre tento čin návrh platne podať« (§ 9 ods. 2 cit. zák.). Toto ustanovenie je vyslovene v prospech delikventa. V jeho prospech je i ustanovenie § 9 ods. 3 cit. zákona, ktoré hodno v celosti odcitovať: »Trestnosť činu uvedeného v § 8 pomíňa, akže čin nemal trvale nepriaznivých následkov a páchatel napravil všetku skutočnú škodu z neho vzniklú prv ako súd prvej stolice počal vyhlasovať rozsudok«. Inými slovami páchatel je nie trestný, keď peniazmi alebo inak odčíní všetku skutočnú škodu, a to najpozdejšie do vyhlásenia prvostupňového rozsudku. (Zákonodarca kladie dôraz na skutočnú škodu, takže celé ustanovenie uľahčuje postavenie obžalovaného.)

S ohľadom na ustanovenie zákona č. 284/1920, ktorým sa určuje pomer trestov v území rôzneho práva (rozumej bývalého českého práva a slovenského práva), obžalovaný nemohol síce dostať miesto trestu väzenia peňažitý trest, ale trest väzenia mohol mu byť daný podmiennečne, podľa zákona čís. 562/1919 Sb. z. a n. Podmiennečný trest je zas poľahčenie pre obžalovaného a zákonodarca nevyhlásil podmiennečnosť ani v § 8, ani v § 9 zák. č. 4/1931 Sb. z. a n. (V tomto smere zákonodarca v Slovenskom zákonníku je precíznejší, predvídavejší, lebo ohľadom mnohých deliktov vyslovene vylúčil podmiennečnosť trestu.)

Rozoberúc ustanovenia §§ 8 a 9 zákona č. 4/1931 Sb. z. a n. prichádzame k výsledku, že trestná sankcia bola síce prísna,

ale sama zákonná skutková podstata ako i ustanovenia formálneho trestného práva boli až prílišne priaznivé pre delikventa. Mal som príležitosť aplikovať zákon v praxi ako trestný referent veľkého okresného súdu a môžem toľko zistiť, že oznámených trestných prípadov bolo málo a odsúdením vinníkov nedosiahlo sa toho, čo bolo intenciou zákonodarcu, aby totiž povinní riadne plnili svoju alimentáčnú resp. zaopatrovaciu povinnosť. Zákon č. 4/1931 Sb. z. a n. s hľadiska trestného práva je *lex imperfecta* a osud takých zákonov je typicky rovnaký: alebo sa ich ustanovenia stanú obsoletnými, alebo musia byť účinne novelizované.

Dr. Štefan Butkovič:

"Javy a úkony" v § 196 železničného zákona.

Unifikačné tendencie zákonodarstva býv. ČSR zanechali stopy aj v zákonných predpisoch o zodpovednosti železníc za škody, vzniklé osobám na tele (zdraví) pri prevádzke železníc. Ideový základ bol síce rovnaký v právnych poriadkoch oboch častí štátu (išlo o zodpovednosť objektívnu, t. j. za výsledok), ale postup, z ktorého sa tvoril záver, bol podstatne odlišný.

V oblasti rakúskeho práva podľa zák. č. 27/1869 r. z. pričádzalo sa k zodpovednosti okľukou a to cez príhodu v doprave, za ktorú judikatúra po istom kolísaní považovala takú udalosť odchyľujúcu sa od pravidelných dopravných pomerov, ktorá bola sama spôsobilá mať za následok úraz človeka. Jadro veci teda hľadala v mimoriadnosti dopravy, nakoľko pravidelná prevádzka železníc nemôže mať za následok úraz, za ktorý by železnica mohla spravodlivo odpovedať. Naproti tomu predpis slovenského zákona (zák. čl. XVIII/1874) svojou širokou dikciou »pri prevádzke železníc« prešlo hranicu, ktorú sme videli pri formulácii citovanej normy rakúskeho práva a ktorá vo skutočnosti rozhraničovala od normálnej prevádzky ono špecifické nebezpečie, ktoré existencia a chod železníc vo vonkajšom svete vyvoláva. Okruh prípadov, za ktoré železnica následkom toho bola zodpovedná, bol na Slovensku podstatne širší.

Úlohou unifikujúceho zákonodarcu bolo oba tieto rozdiely priviesť do prijateľného súladu. Dosiahol toho vyrieknutím, že skutková podstata, z ktorej vzniká zodpovednosť železníc, musí ostať v oblasti špecifického nebezpečia, vyvolávaného činnosťou železníc. Pre oblasť práva slovenského znamenalo to zúženie zodpovednosti v prospech železníc, čo však bolo vyvážené na druhej strane zavedením bolestného aj na Slovensku